

MAREK MARIUSZ TYTKO (Cracow, Poland)
e-mail: marek.mariusz.tytko[at]uj.edu.pl

[Rec.:] *Rozkazy dzienne Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych 1944-1945 / oprac. i wstęp Czesław Brzoza. – Kraków : Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego ; Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego ; Księgarnia Akademicka, 2003. – XXVIII, [4], 537, [2] s.*

Publikacja jest zbiorem dokumentów dotyczących fenomenu wojskowego, jakim była Brygada Świętokrzyska w latach 1944-1946. W książce po raz pierwszy zaprezentowano nieznane wcześniej dokumenty ze zbiorów Instytutu Polskiego Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie, zdeponowanych tam uprzednio przez Koło Stowarzyszenia Polskich Kombatantów nr 52 Narodowych Sił Zbrojnych z Chicago. Prof. Czesław Brzoza, znany krakowski historyk, z autopsji odczytał i opracował autentyczne wojskowe dokumenty (z okresu od sierpnia 1944 do grudnia 1945), zaopatrzył je we wstęp historiograficzny z przypisami. Tom odzwierciedla bezcenny zbiór archiwalny świadczący o dramatycznych dziejach unikatowej polskiej formacji, która chcąc uniknąć dostania się do niewoli sowieckiej, maszerowała przed frontem sowiecko-niemieckim, począwszy od dnia 13/14 stycznia 1945 z okolic Uniejowa w Świętokrzyskim na zachód, stwarzając wrażenie armii sojuszniczej III Rzeszy, lecz w istocie unikała walki, grając na czas, licząc na rychły koniec II wojny. Książka ukazuje szczegółowo barwne i niezwykle dzieje tej formacji w świetle wydawanych rozkazów dziennych. Dzieło obrazuje całą trasę przemarszu od Uniejowa przez okolice Zawiercia, Opola, Wałbrzycha, czeskiego Trutnova, Liberca, Pragi, Kolina, skąd Brygada została przetransportowana koleją do Rozstání na poligon, gdzie szkoliła się 15 III-12 IV 1945 celem uzyskania rzekomo pełnej zdolności bojowej (co było tylko pretekstem dla dalszego nieuczestnictwa Brygady w walce po stronie III Rzeszy). Następnie formacja ta maszerowała poprzez okolice Brna w rejon Pilzna, gdzie zastał ją koniec wojny. Brygada przebywała we Všekarach od 30 kwietnia do 26 czerwca 1945, w Bernaticach na terenie Czechosłowacji do lipca 1945, a na następnie przeszła do Karlsbergu, Marsfeld i Coburga na terenie okupowanych przez Amerykanów Niemiec, gdzie rozbrojona, została przekształcona w pierw w oddziały pracy, a następnie w kompanie wartownicze przy 3. Armii Amerykańskiej w Bawarii. Książka zawiera

indeks osobowy oraz indeks nazw geograficznych, nadto dwie mapy ze szczegółową trasą przemarszu (zaznaczono poszczególne miejscowości). Książka ma walory dokumentacyjne i poznawcze, pozwala zorientować się szczegółowo w dziejach tej formacji wojskowej. Może być pomocna historykom wojskowości oraz regionalistom zarówno polskim, jak i czeskim lub niemieckim.

Tytuł w języku angielskim (the title in English):

[Rev.:] Daily Orders of the Holy Cross Brigade (the Swietokrzyska Brigade) of the National Armed Forces 1944-1945

Abstract (Summary):

The book entitled Daily Orders of the Holy Cross Brigade (the Swietokrzyska Brigade) of the National Armed Forces 1944-1945 (in Polish: Rozkazy dzienne Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych 1944-1945) is concerned with a part of the Polish history during World War II. This is a source-based documentation of the history of the National Armed Forces, especially the Holy Cross Brigade [the Swietokrzyska Brigade] in 1944-1946. The documents came from the archives of the Polish Institute Museum of General Sikorski in London. The book shows a very long march of this Polish independent military formation from town Uniejow through towns Zawiercie, Opole, Walbrzych in Silesia, and through the Czech lands – especially through Czech towns: Trutnov, Liberec, Prague, Kolin, Rozstání, Brno, Plzen, Vsekary, Bematice in Czechoslovakia occupied by the Germans. The Brigade reached German towns Karlsberg, Marsfeld, Coburg in Bavaria occupied by 3th U.S. Army after World War II. The Polish Holy Cross Brigade cooperated with the American Army in Germany in 1945-1946. The documents also concern the relations between the Polish and American military forces in South Germany occupied by the Americans. The book has been published in Polish.

Key words: history, World War II, the National Armed Forces, the Holy Cross Brigade (1944-1946), the Polish Institute Museum of General Sikorski in London, Uniejow, Zawiercie, Opole, Walbrzych, Silesia, Trutnov, Liberec, Prague, Kolin, Rozstání, Brno, Plzen, Vsekary, Bematice, Czechoslovakia, Karlsberg, Marsfeld, Coburg, Germany, Bavaria, 3rd U.S. Army,

Słowa-klucze: historia, II wojna światowa, Narodowe Siły Zbrojne, Brygada Świętokrzyska (1944-1946), Instytut Polski Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie, Uniejów, Zawiercie, Opole, Wałbrzych, Śląsk, Trutnov, Liberec, Praga, Kolin, Rozstání, Brno, Pilzno, Všekary, Bematice, Czechosłowacja, Karlsberg, Marsfeld, Coburg, Niemcy, Bawaria, 3. Armia Amerykańska,

Bibliografia (Bibliography):

Rozkazy dzienne Brygady Świętokrzyskiej Narodowych Sił Zbrojnych 1944-1945 / oprac. i wstęp Czesław Brzoza. – Kraków : Fundacja Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego ; Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego ; Księgarnia Akademicka, 2003. – XXVIII, [4], 537, [2] s. ; 24 cm. – (Biblioteka Centrum Dokumentacji Czynu Niepodległościowego ; t. 20) Tom 20